

Det energislukande arbetet för brödfödan

Några tips på hur jag ska kombinera arbetet i ateljén med det orelaterade arbetet som drar in pengar för min överlevnad? Det senare tenderar ofta att kväva lusten till att ta itu med det tidigare.

Hej allra käraste dåliga samvete,

Konstsupporten har vid tidigare tillfällen fått in frågor som i förbifarten omnämnt svårigheten i att upprätthålla ett aktivt ateljéarbete vid sidan av det inkomstbringande arbetet. Av två skäl har jag undvikit att beröra detta. Utan att skämmas ska jag först nämna utrymmesskålet. Det har helt enkelt varit en för stor fråga för att behandlas i enbart ett par paragrafer. Sedan kommer vi till skäl nummer två. Här finns inga ursäkter. Jag har inte vetat hur jag ska besvara frågan och därför blundat för den. Så nu gör jag det enda vettiga. Jag skapar en ny fråga som inte kan ignoreras. Den ska få ta plats. Den sorgliga sanningen är nämligen att det orelaterade arbetet för ekonomisk överlevnad utgör vardagen för den största andelen konstnärer.

Ja, så står du där med din examen, ditt städjobb och dina studieskulder och funderar över meningen med det hela. Har det varit värt det? Blev det som du hoppades? Skulle du inte ha lämnat det där arbetet bakom dig nu? Tänk, det finns till och med ett ord för det. Brödjobb. Det arbete som många kreativa kulturarbetare får ta till för att dryga ut den skrala kassan. Det antar olika skepnader. Det finns det helt orelaterade brödjobbet: arbetet som vårdbiträde, personlig assistent, lokalvårdare eller servitris. Det kan handla om brödjobb inom kulturområdet: arbetet som museiguide, redigerare, illustratör eller museitekniker. Arbetena varierar och somliga inbringar mer stolthet och inkomst än andra. Sanningen är dock att de allra flesta konstnärer har ett avlönat sidoarbete. Även den mer etablerade konstnären arbetar för att säkra sin inkomst. Då handlar det ofta om ett lärarjobb. Eller ett jobb som gästprofessor eller föreläsare.

För att hantera situationen vore det idealt om ditt arbete kunde tillföra din konstnärliga praktik någonting. Det kan handla om ett arbete som gör att du får rabatterade priser, såsom i en konstnärsbutik, ett fotolabb, en färgbutik. Det kan även handla om ett arbete som bidrar till det innehåll du arbetar med, till exempel en handelsträdgård, ett museum, en välgörenhetsorganisation, en nöjespark. Det finns även arbeten som kan utveckla dina tekniska färdigheter, här kan nämnas fotograf, museitekniker, redigerare, konstnärsassistent.

Det här med att arbeta som konstnärsassistent förtjänar lite mer textutrymme. Den typen av jobb kan betyda väldigt mycket eftersom du får en inblick i hur en framgångsrik konstnär bedriver sin ateljéverksamhet. Du får lära dig ett hantverk och du har även möjligheten att utöka ditt konstnärliga nätverk. Dock råder risken att assistentarbetet slukar dig kreativt. Efter att i timmar ha arbetat på någon annans målning kan det vara svårt att finna lusten till att ta itu med det egna arbetet. Och att se hur din tid mestadels spenderas på någon annans konst kan vara allt annat än upplyftande. Det kan även vara svårt att skilja de båda åt. Du vill inte komma till någon annans ateljé för att där uträtta din konst och vise versa. Ibland kan det därför vara smart att arbeta för en konstnär som du inte har något gemensamt med. Men en konstnär som du givetvis respekterar.

KONST I VÄSTERNORRLAND

Landstinget, Regional Utveckling, 871 85 Härnösand 0611-80214

Red: Mats de Vahl mobil:070-2476939 epost: mats.de.vahl@lvn.se

För den mer etablerade konstnären är lärarjobbet populärt. Det kan vara väldigt givande för den egna praktiken. Här får du dela med dig av dina kunskaper med förhoppningsvis entusiastiska konstnärspaspiranter och du uppdateras ständigt i vad som sker just nu. Men ett lärarjobb kräver mycket energi och är inte för alla. Om du inte inspirerar eller blir inspirerad så har varken du eller dina studenter något att vinna.

Att arbeta med att hantera konst, samt välkomna besökare till ett galleri är annars vanligt. Här får du titta in bakom en av konstvärldens ridåer och du exponeras för många av dess viktiga aktörer. I boken *Art/Work* finns mycket att hämta för den som vill ta kontrollen över den konstnärliga överlevnaden. Här tar galleristen Leigh Connor upp en av nackdelarna med att arbeta på ett galleri: *"My advice to artists is to seek employment far, far away from art galleries. It can be too disappointing and makes young artists bitter. If you need a part-time job to make ends meet and want to be a coat check person, remove yourself from art people. You don't want people associating you with taking their coat when they see you at your solo exhibition. Be the artist."*

Sedan har vi det orelaterade brödjobbet. Om du väljer att gå den vägen så leta efter arbetet som ger mental avkoppling och inte kräver alltför mycket nedvarvning då du förflyttar dig mellan jobb och ateljé. Tro det eller ej, men det orelaterade arbetet kan vara väldigt betydelsefullt för din konst. Det finns många konstnärer som använder sina brödjobb som oväntade inspirationskällor till nya konstprojekt. Konstnären Roxy Farhat lyckades omvandla sitt städjobb till en källa för inspiration i hennes framgångsrika videoverk "Housekeeping". Hon delar generöst med sig av sina erfarenheter:

"Det finns en allmän uppfattning om att ett brödjobb är ett nödvändigt ont som främst tar tid från det som en egentligen vill lägga sin energi på, att det hade varit mycket mer givande och utvecklande att istället kunna spendera all sin tid på sitt konstnärliga arbete. Som med nästan allt annat i världen så är det både sant och falskt. Konstvärlden kan vara extremt insulär och intern, så att arbeta utanför den tror jag är väldigt viktigt och berikande för konstnärskapet, speciellt om en arbetar med politisk konst eller konst som på annat sätt reflekterar eller undersöker samhället. Personligen tycker jag att konstvärlden ofta är väldigt världsfrånvänd och extremt oinspirerande och att konst väldigt sällan presenteras på ett sätt att den kommunicerar med, eller ens görs tillgänglig för, en nyanserad publik. Just därför tror jag att ett brödjobb eller annat arbete utanför det konstnärliga kan vara väldigt viktigt för att bredda ens konstnärliga horisont och få en att tänka utanför "konst för konstens skull"-boxen. Innan jag började på konstskola arbetade jag som hotellstäderska i Oslo i ungefär ett år. Efter att ha sagt "aldrig mer" fann jag mig återigen i samma position några år senare när jag gick på Konstfack. Som de flesta som någonsin jobbat som hotellstäderska vet, så är det ett extremt ouppskattat yrke. "You missed a spot"-mentaliteten är konstant och det finns ständigt någon högre upp i hierarkin som synar ens arbete med ett hököga. Du förväntas städa snabbt, noggrant och fläckfritt i obekväma arbetskläder utan att se trött eller svettig ut och gästerna ska alltid bemötas artigt, positivt och med ett leende. När jag jobbade på Grand Hotel i Stockholm blev vi instruerade att aldrig säga "jag kan inte" eller "det går inte" till gästerna utan att istället ringa någon annan som kunde utföra det som gästen bad om. Ingenting skulle vara omöjligt för en gäst på Grand Hotel. När jag började jobba på hotellet i Oslo fick vi en tjock pärm med info om hotellet där det fanns en pedagogisk karta över hierarkin på hotellet. Ingen är väl förvånad över att städerskorna var längst ner på den. Kort sagt var det mycket som var extremt

utmattande och provocerande med att jobba som städerska på hotell. Men vi hade också jävligt kul och skrattade väldigt mycket åt gästerna och våra chefer - att sparka uppåt blev en underhållande överlevnadsstrategi. När jag började göra videokonst blev min erfarenhet som hotellstäderska en källa till inspiration - all min surhet som jag samlat på mig under åren kunde äntligen komma till nytta. 2009 gjorde jag en video baserad på de här erfarenheterna, Housekeeping, där jag rappar, sjunger och dansar som hotellstäderska, om att vara hotellstäderska. Jag smög in en kamera på jobbet och spelade in halva videon på själva Grand Hotel och andra halvan av videon framför en greenscreen på Konstfack. Housekeeping fick och har sedan dess fått ett fantastiskt mottagande och visats i en rad olika sammanhang i flera olika länder och på olika kontinenter. En sak som var väldigt viktig för mig i arbetet med Housekeeping var att även personer helt utan koppling till konstvärlden skulle kunna uppskatta verket, att det skulle vara en video som fungerade även utanför konstsammanhang eftersom det var därifrån inspirationen kom. Hur konstvärlden fungerar som marknad (dvs helt oreglerad kapitalistisk handel som handlar om vinster och inte kultur) är en annan anledning till varför jag ser en annan publik än bara de redan invigda som mycket intressantare. Även om jag själv kan uppskatta konst som har en hög tröskel så är ett tillgängligt tilltal ofta grundläggande för mig i mitt eget konstnärliga arbete. Att ha en annan sysselsättning helt utanför konsten ser jag som ett av de bästa sätten att öppna upp sin egen, och därigenom andras, bild av konst och göra någonting som känns relevant för andra än bara samlare och gallerister. För ärligt talat finns det inget tråkigare än rika människor som kollar på konst”.

Det är svårt att ge råd om hur du ska få tiden och pengarna att räcka till. I min konversation med Roxy Farhat får jag även höra att de flesta av hennes professorer på UCLA i Los Angeles – såsom Barbara Kruger, Andrea Fraser och Cathy Opie – fått jobba länge och tjänat extremt lite innan de till slut blev etablerade. Så det är bara att hämta inspirationen där du uppehåller dig mest. Det är troligtvis så du tjänar både tid och pengar.

Ida